

Gemeentehist. Vooclo. "Kroniëck" ✓
JRG. 7, NR. 2

MEDEDELINGEN
Oudheidkundige Kring
Voorst

Oudheidkundige kring Voorst

7e JAARGANG NR. 2

Bestuur:

Voorzitter : R. Kloosterboer, Rijksstraatweg 5, Wilp
Penningmeester : A.J. Bessels, Enkweg 9a, Posterenk
Secretaris : A.J. Fransen, v.d. Duyn T, Maesdamstraat 84, Twello
Archivaris : H.J. ten Hove, Tuinstraat 24, Voorst
Leden : M. Dulack-Klaaysen, Rijksstraatweg 139, Twello
A.H. Rengersen, Zeedijk 33, Nijbroek
J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10, Terwolde

Redactie : H.J. ten Hove, Voorst
J. Lubberts, Terwolde
A.H. Rengersen, Nijbroek

Redactie-adres : J. Lubberts, Kon. Wilhelminastraat 10, 7396 AJ Terwolde
tel. 05717 - 1760

Ledenadministratie en secretariaat:

A.J. Fransen, v.d. Duyn v. Maesdamstraat 84, 7391 VP Twello
tel. 05712 - 2887

De contributie bedraagt:

Leden	fl. 25,- per jaar
AOW - leden	fl. 7,50 per jaar
jeugd-leden	fl. 7,50 per jaar

Dit bedrag kan gestort worden op :

Rabobank Twello nr. 36 2809 267, ten name van
Oudheidkundige Kring Voorst.
Giro nummer Rabobank Twello 879796.

Wilt u adreswijzigingen ze spoedig mogelijk doorgeven aan het secretariaat.

JAARVERGADERING

VERSLAG VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE OUDHEIDKUKDIGE KRING VOORST.
gehouden op 22 maart 1984 in het dorpshuis "de Pompe" te Wilp,

Aanwezig waren: de bestuursleden mevr. Dulack, de heren Bessels (penningmeester), Fransen (secretaris), ten Hove, Kloosterboer (voorzitter), Lubberts en Rengersen. Aan overige leden en belangstellenden waren 30 personen aanwezig.

1. Opening en agendum:

Om 19.30 uur opent de voorzitter de vergadering en heet de aanwezigen welkom, in het bijzonder enkele van de vijf nieuwe leden, die zich de laatste tijd hebben aangemeld.

2. Mededelingen en ingekomen stukken.

Onder dit agendapunt valt niets te melden,

3. a. Jaarverslag.

Het jaarverslag van de secretaris wordt zonder discussie voor kennisgeving aangenomen.

b. Financiële overzicht van de penningmeester.

De penningmeester geeft vervolgens een toelichting op het exploitatieoverzicht en de staat van bezittingen en schulden. Het financiële overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Verslag van de kascosmissie.

Nadat van de zijde van de kascommissie verslag is gedaan van het onderzoek van de boeken en bescheiden en de boekhouding in orde is verklaard, dankt de voorzitter de penningmeester en de kascommissie voor hun werkzaamheden.

Naar aanleiding van het financiële verslag ontstaat discussie over enkele punten. Aangezien de financiële toestand van de vereniging goed is te noemen, zal een andere bestemming voor enig vermogen, door het bestuur worden bezien. Hr. Beekman memoreert het vrijkomen van enkele schoolgebouwen in Twello, waardoor mogelijkheden ontstaan voor verenigingsactiviteiten. De voorzitter antwoordt dat dit punt de aandacht heeft van het bestuur.

Een andere vraag die naar voren komt, betreft de verzekering van de inventaris, zoals de vitrines. Het antwoord van de penningmeester luidt, dat

---

hiervoor moeilijk een geldbedrag is vast te stellen. Bij exposities wordt wel een verzekering afgesloten. Een inventarislijst van de eigendommen van de vereniging is opgesteld door de archivaris, de heer ten Hove. Diverse attributen liggen opgeslagen. In verband met het te hoge premiebedrag is destijds besloten de verzekering te schrappen» Mogelijk dat de voormalige openbare lagere school in Gietelo te zijner tijd kan dienen als cultureel centrum.

5. Benoeming kascommissie.

Aftredend is de heer J. Wesdorp, in zijn plaats wordt benoemd de heer de Buyzer.

6. Bestuursverkiezing.

Aftredend zijn de heren R. Kloosterboer en J. Lubberts (beiden herkiesbaar). De voorzitter stelt voor beide heren bij enkelvoudige kandidaatstelling te benoemen. Aangezien niemand uit de vergadering zich tegen de benoeming verklaart, worden zij vervolgens benoemd.

7. Rondvraag.

De heer Huisman sr. informeert naar de coördinatie van de activiteiten van leden. De heer Lubberts memoreert de resultaten van de enquête die vorig jaar is gehouden.

De heer Versluis stelt voor dat het bestuur zelf enkele projecten centraal stelt en aanwijst als studieobject. Het is daarna belangrijk, dat de leden daarvoor gemotiveerd worden. Van bestuurszijde wordt geantwoord dat dit een zinvolle suggestie wordt geacht, die op de eerstvolgende bestuursvergadering aan de order zal worden gesteld. Ook in de "Kronijck" zal hieraan aandacht worden besteed.

Naar aanleiding van een vraag uit de vergadering deelt de voorzitter mede, dat de mogelijkheden onderzocht zullen worden om te komen tot een herdruk van het nummer van de "Kronijck, waarin zijn oorlogsdagboek staat beschreven. In dit verband wordt door de penningmeester melding gemaakt van een batig saldo van de bijeenkomst in Twello, waarbij de bevrijdingsfilm werd vertoond.

De heer Diks informeert naar het tijdstip, waarop deze film opnieuw vertoond zal worden. Het antwoord luidt, dat het bestuur hier mee bezig is.

8. Sluiting huishoudelijk gedeelte.

De voorzitter dankt de vergadering voor de discussie en sluit de vergadering om 20.15 uur

Na de pauze krijgt de heer pater E.H.P. Gemmeke uit Deventer het woord.

LEZING KLOOSTERLEVEN IN NEDERLAND.

De heer Gemmeke heet alle aanwezigen van harte welkom en stelt zich voor als pater Karmeliet. De kloosterorde der Karmelieten is in 1156 gesticht, genoemd naar de berg Karmel in Palestina. Hij gaat vervolgens nader in op het ontstaan van het kloosterleven in de wereld.

Als ontstaan van het kloosterleven in de Westerse Christelijke Kerk wordt beschouwd de stichting van de monnikenorde der Benedictijnen in het jaar 528 na Chr., genoemd naar Benedictus.

De eerste kloosters vormden grote, zichzelf verzorgende agrarische complexen. In die tijd waren nog geen dorpen en steden in W.-Europa.

In de middeleeuwen ziet men de eerste abdijen ontstaan. Dit waren kloosters met een abt of abdis als bestuurder. Deze kloosters waren vrij massaal, in het vierkant gebouwde bouwwerken, ter beveiliging tegen rondtrekkende personen. Per abdij waren ± 150 personen werkzaam. Deze kloostergemeenschappen hebben in de middeleeuwen in bijvoorbeeld Nederland veel aan ontginningen gedaan, waardoor een streek tot bloei kwam. Het betrof hier de zogenaamde klassieke abdijen.

Heden ten dage treft men in de regio IJsselstreek nog een tweetal kloostergemeenschappen aan: Sion bij Deventer en Slangenburg bij Doetinchem.

In de middeleeuwen maakten pestepidemiën soms een abrupt einde aan kloostergemeenschappen.

Rond 1380 ontstond in Nederland een vernieuwingsbeweging die al gauw de naam kreeg van Moderne Devotie. Deze vernieuwing van het geestesleven, met o.a. Geert Groote uit Deventer en Thomas Hemerken uit Kempen als voormannen, was de eerste belangrijke Noord-Nederlandse bijdrage aan de Europese beschaving. Als beweging wilde de Moderne Devotie de godsdienstbeleving gezond maken. Vanuit de IJsselstreek verspreidde deze stroming zich over ons land, op den duur tot in Polen en Zwitserland toe.

Andere kloosterorden ontstonden, zoals die der Franciscanen (1209, genoemd naar Franciscus van Assisi), Augustijnen (in 1244 door paus Innocentius goedgekeurd en genoemd naar Augustinus) en Dominicanen (1216, predikheer Dominicus). Steden ontstonden, zoals Deventer. In deze stad ontstonden zielszorgkerken (Bergkerk, Mariakerk), en paterskerken (Broederenkerk). De beroemde pater Brugman preekte daar, van wie later het spreekwoord ontstond: praten als Brugman. Dan had men in de "koekstad" nog de kapittelkerk, n.l. de Lebuïnuskerk van de kanunniken, d.w.z. zij die tot een dom- of collegiale kerk behoren. Het was de kerk van de gildebroeders.

Een bijzondere orde is die der Jezuiten, de geestelijke orde van de Sociëteit van Jesus, door Ignatius van Loyala gesticht en in 1540 pauselijk bevestigd. In de 19e eeuw ontstonden nieuwe kloosters in Nederland, nadat in 1810 nog maar 15 kloosters over waren, uitsluitend in N.-Brabant, waar onder die der Congregatie der Broeders Penitenten, die in 1949 in hot landgoed "De Lathmer" te Wilp een zwakzinnigeninstituut stichten. Hoewel het aantal kloosterlingen in Nederland zakte, is het kloosterleven in vernieuwde vorm nog steeds actueel. Nadat een levendige discussie naar aanleiding van de lezing is gehouden, sluit de voorzitter na een dankwoord aan de aanwezigen, deze boeiende avond om 22.45 uur.

A.J. Fransen

STICHTING GEERT GROOTE HERDENKING DEVENTER 1984

SECRETARIAAT:

BROEDERENSTRAAT 18 - TEL: 05700 - 17700 - 7411 LB
DEVENTER

Op zaterdag 18 augustus a.s. zal er om 11.30 uur in de Grote- of Sint Lebuïnuskerk in Deventer een herdenkingszitting zijn vanwege het feit dat 600 jaar geleden in die stad Geert Groote overleden is.

Geert Groote die leefde van 1340 tot 1384, is de grondlegger van de Moderne Devotie, een geesteshouding en beweging van Vernieuwde Innerlijkheid, waarvoor ook in deze tijd veel belangstelling bestaat.

De zitting is openbaar en gratis toegankelijk. Centraal staat een herdenkingsrede door Prof.Dr. C.C. de Bruin, emeritus hoogleraar aan de rijksuniversiteit in Leiden en lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen.

Door middel van teksten en muziek uit de late middeleeuwen zal een beeld van die tijd worden opgeroepen.

INFORMATIE FAMILIEGESCHIEDENIS.

Naar aanleiding van een regelmatige vraagstelling over verblijfplaats etc. van uit de gemeente Voorst afkomstige familie-archieven volgen hierna enige adressen voor algemene informatie:

Centraal Bureau voor de Genealogie:

adres: Pr. Willem Alexanderhof 22, den Haag, telef. 070-814651.

Verstrekt inlichtingen en adviezen over genealogie, heraldiek en aanverwante wetenschappen. Het bureau beheert diverse verzamelingen: o.a. persoonskaarten uit bevolkingsregisters van heel Nederland, voor wat betreft overleden personen; miljoenen familie-annonces uit dag- en weekbladen en bidprentjes; genealogische handschriften en arciefbronnen; diverse handboeken en naslagwerken.

Centrale registratie Familie-archieven:

adres: p.a. Alg. Rijksarcief, Pr. Willem Alexanderhof 20, Den Haag, telef. 070-814381.

Verstrekt inlichtingen over de verblijfplaats van geregistreeerde familie-archieven en de inventarissen daarvan.

Iconografisch Bureau:

adres: P. Willens Alexanderhof 26, Den Haag, telef. 070-836908.

Verstrekt inlichtingen en beheert verzamelingen van tienduizenden reproducties en originele portretten, foto's en fotonegatieven van portretten en van personen, uitgebreide bibliotheek.

Omtrent de openingstijden kunt u het beste telef. inlichtingen vragen.

A.J. Fransen.

INZAGE BURGELIJKE STANDARCHIEF GEMEENTE VOORST, GEDEELTE 1642 -1812 EN LIDMATENREGISTERS.

Sedert kort bestaat de mogelijkheid tot inzage en het verkrijgen van inlichtingen uit de kerkelijke burgerlijke standregisters uit de gemeente Voorst van vóór 1813. Het betreft hier de doop-, (onder)trouw- en begraafboeken, alsmede de lidmaten-inschrijvingen van de kerken in de gemeente Voorst, alsmede die van de R.K. staties Vaassen en Horst/Eerbeek en de Nederduits Gereformeerde Gemeente van Gorssel. Laatst genoemde drie kerkelijke gemeenten bestreken eveneens een deel van de lidmaten binnen de gemeente Voorst.

De originelen van de genoemde boeken bevinden zich in het Rijksarchief te Arnhem, De thans gekopieerde delen bevinden zich in het burgerlijke stand-arcief van het gemeentehuis te Twello, H.W. lordensveg 17, 7391 KA Twello. Inzage van genoemde gekopieerde boeken is uitsluitend mogelijk op afspraak. Zij die hiervoor belangstelling hebben kunnen daartoe tijdens de kantooruren zich in verbinding stellen met de heer A.J. Moret, telef. 05712-9210. Van de hierna te noemen boeken zijn tot nu toe alleen die van de R.K. Statie Duistervoorde geklapperd. Klappers voor de overige exemplaren zijn in bewerking.

Hierna volgt een samengevat totaaloverzicht van de diverse boeken:

DOOPBOEKEN	Nederduits Ger. Gemeente	Voorst	1658-1811
		Wilp	1680-1811
		Twello	1658-1811
		Terwolde	1645-1811
		Nijbroek	1694-1811
		R.K. Statie Duistervoorde	1675-1811
HUWELIJKEN	Nederduits Ger. Gemeente	Voorst	1719-1811
		Wilp	1686-1811
		Twello	1719-1811
		Terwolde	1714-1811
		Nijbroek	1749-1811
		R.K. Statie Duistervoorde	1677-1811
OVERLIJDEN	Nederduits Ger. Gemeente	Voorst	1658-1811
		Wilp	1772-1812
		Twello	1658-1811
		Terwolde	1682-1811
		Nijbroek	1695-1812
		LIDMATEN-REGISTERS	Nederd.Ger. Gemeente
		Wilp	1772-1811
		Twello	1725-1865
		Terwolde	1750-1860
		Nijbroek	1698-1859

In overgetypte staat zijn aanwezig:

R.K. Statie VAASSEN	doop 1718-1761	Nederd.Ger.Gem.GORSSEL
	huw. 1721-1812	doop 1642-1715
R.K. Statie HORST EN EERBEEK	doop 1697-1811	huw. 1643-1716
	huw. 1698-1811	lidmaten 1715-1734
	overlijden 1757-1811	

VOETSHOFSTEDE

UIT DE HISTORIE VAN EEN TERWOLDSE BOERDERIJ.

Wellicht niet in de laatste plaats dankzij de Oudheidkundige Kring Voorst lijkt gemeentebestuurlijk Voorst langzamerhand wat ontvankelijker te worden voor de waarde van historische panden en andere oudheidkundige objecten binnen de Voorster gemeentegrenzen.

Het in het leven roepen van een gemeentelijke monumentencommissie, het vaststellen van een soortgelijke monumentenverordening en het aanleggen van een lijst van behoudenswaardige gebouwen in Voorst mogen in ieder geval worden begroet als hoopvolle tekenen van betere tijden voor alle waardevolle panden in de gemeente.

Een pand dat zich momenteel verzekerd weet van de aandacht van het Voorster gemeentebestuur, is de oude boerderij Voetshofstede aan de Wellinkhofweg 6 onder Terwolde. Nog niet zo lang geleden bestonden bij de toenmalige eigenaresse voornemens tot afbraak van het Rijksmonumentale boerenhuis. Mede door tussenkomst van de gemeentelijke monumentencommissie wordt thans echter, met de nieuwe eigenaar (de eerdere pachter) gezocht naar mogelijkheden tot behoud van de boerderij. Een eerste stap is gezet: de plaatsing van Voetshofstede op de gemeentelijke monumentenlijst, hetgeen zeer wel aansluit bij het nieuwste streven van de huidige minister van WVC naar decentralisatie van de monumentenzorg in ons land. Over de historie van Voetshofstede gaat de navolgende bijdrage.

Aan de Wellinkhofweg in de Terwoldse Spekhoek, in het hartje van de vroegere Tuilermark, liggen enige boerenerven, die historisch gezien alle de aandacht verdienen. Het zijn van oost naar west de Hof te Tull (de voormalige hoofdboerderij van de Tuilermark, niet te verwarren met het gelijknamige witte huisje aan de Twelloseweg tegenover de begraafplaats), Voetshofstede, Molengoed, Donkelsgoed, de Wellinkhof en verderop nog de Grote Ham, Fokkinxsstee en Assinxsstee (verbasterd tot Ossenstee). Van de monumentale waarde van de meeste van deze boerenhuizen moet men zich geen al te overdreven voorstelling meer maken; met het Molengoed onderscheidt eigenlijk alleen Voetshofstede zich nog in gunstige zin.

Hallehuis.

Als alle boerenhuizen in onze streek behoort Voetshofstede tot de groep van

---

hallehuizen. Woon- en bedrijfsgedeelte van het driebeukig pand zijn gebouwd onder een laag aflopende, gesloten rieten kap met ingekorte dakschilden of wolfeinden aan voor- en achterzijde. Boven het woongedeelte aan de zuid-oostzijde is het dak enigszins opgewipt, hetgeen vermoedelijk verband houdt met een in de vorige eeuw geschiedde uitbreiding van het woonhuis.

Beide dakeinden zijn afgesloten door een uilebord met geveltopteken. De woongevel weerspiegelt nog goed de ingetogen eenvoud, die zo karakteristiek is voor de oude landelijke bouwkunst. De roodbakstenen gevel bevat drie ongelijk geplaatste vensters met negen- en zesruitsschuiframes, een zoldervenstertje en een hoiluk. Alle vensters zijn voorzien van roodgespiegelde luiken in groene omlijsting.

Onderschuur.

De eindgevel van het bedrijfsgedeelte, met halfronde deeldeuren, mestdeuren en een dichtgewerkt "hoondergat" dateert uit midden vorige eeuw, want nog tot ver in die eeuw had Voetshofstede een zogeheten onderschuur; ten opzichte van de muurlijn waren de deeldeuren daarbij een eind teruggeplaatst, waardoor onder het overkragende dakschild een droge nis (de onderschuur) ontstond, die veelal werd gebruikt om er het paardetuig en landbouwgereedschappen op te hangen.

Opmerkelijk is dat de meeste boerderijen in de Spekhoek rond 1840 nog zo'n onderschuur of daarmee verwante achterbaander bezaten. Nu zijn ze zeldzaam in onze streek en alleen nog te zien bij het Pannenblokhuis aan de Terwoldse Bandijk, de Poterijen en Ter Inde in Nijbroek en de Heurne in de Twellose buurt Schadewijk.

Interieur.

Reeds in de jaren vijftig van onze eeuw schreef de vermaarde Twentse architect, wijlen Jan Jans, over het interieur van boerderijen: "In het tegenwoordige boerenhuis is meestal geen spoor van de innerlijke eenvoud meer te vinden, waardoor het oude boerenhuis zich onderscheidt. Integendeel: alles wat slechts in de verte zou herinneren aan het oude boerenhuis, is bij voorbaat vermeden. De boer van nu geneert zich voor zijn boer-sijn; hij wil een burgerhuis".

Voetshofstede maakt hierop geen uitzondering; ook hier heeft het "boerenfatsoen" al lang plaats gemaakt voor het alledaags burgermanscomfort. Zelfs de drie meter breed betegelde schouw uit de 18e eeuw in de woonkeuken werd vijftien jaar geleden ingeruild tegen de onwelsprekendheid van een gewone schoorsteenmantel.

Maar wat wel bleef was de aloude boerengastvrijheid; en met boer Hendrik Hekkert en de 88-jarige Derk Jansen, voormalig zetboer op "de Kwoajenkamp", rond de tafel, werd het op die decemberavond in 1982, boven dampende koffie en jonge klare, dan ook een avondlange keuvel over "d'n olde Kast" en alles wat ermee te maken had.

Voet(h),

De naam ervan, Voetshofstede, komt van het riddermatig geslacht Voet(h), dat stamde van het Voetshuis of de Kolvenburg bij Billerbeck in Munsterland. Het geslacht, dat een gele afgekapte voet als wapen voerde, verscheen in de historie van Terwolde, toen Gerrit Voet in 1575 huwde met Anna Stuirman, patriërsdochter uit Deventer en aldus eigenaar werd van de Quadenkamp.

Dit aanzienlijke boerenerf, genoemd naar zijn 16de-eeuwse eigenaar De Quade uit Deventer (stadesecretaris van Maastricht), lag tot omstreeks 1930 net ten westen van Voetshofstede; nu staat daar de gelijknamige villa, die uit de voormalige lanterkamer van het oude boerenhuis werd gebouwd. De Quadenkamp bleef tot omstreeks 1700 eigendom van de familie Voet, maar ook nadien zou de naam Voet blijven voortbestaan in de Terwoldse Spekhoek; behalve de Quadenkamp bezat de familie Voet namelijk ook nog verscheidene gronden in de nabije omgeving van het erf en nog rond 1800 werden deze, hoewel allang in andere handen, nog steeds aangeduid als "land van Voet",

Ook het land waarop Voetshofstede werd gebouwd moet ooit eigendom van de familie Voet zijn geweest. Zeer waarschijnlijk heeft het betreffende stuk grond zelfs onmiddellijk gehoord onder de Quadenkamp, een veronderstelling, die ook is verdedigd door wijlen J. Vredenberg in een uit 1964 daterend krantenartikel over het erve Avernoorde in De Vecht. Dat er tussen de Quadenkamp en Voetshofstede zeer waarschijnlijk een band heeft bestaan blijkt wellicht het best uit de omstandigheid dat Voetshofstede nog tot omstreeks 1900 was belast met een jaarlijkse uitgang van 29 kop haver aan de Quadenkamp.

Ook in Voorst.

Overigens was de familie Voet binnen de Voorster ambtsgrenzen niet alleen bekend in Terwolde. Zo verwierven leden van deze wijdvertakte familie vanuit de stad Zutphen, waar zij zich in de 16de en 17de eeuw vestigden, ook de nodige bezittingen in en om het dorp Voorst. En een aardige wetenswaardigheid in dit verband is wellicht dat nog heden aan de Binnenweg in Voorst (in de bocht, recht tegenover de oude school) een thans wat villa-achtige behuizing is te vinden, die vanouds bekend stond onder dezelfde naam als onze boerderij in Terwolde: Voetshofstede.

Ouderdom.

De precieze ouderdom van Voetshofstede is vooralsnog niet met zekerheid vast te stellen geweest. Wel is zeker dat het boerenhuis al bestond in 1717. Uit dat jaar dateert namelijk een maancedul, waarin alle toen bestaande behuizingen staan genoemd, waarvan de bewoners verplicht waren om bij te dragen in de dekking van de jaarlijkse ambtslasten van het ambt Voorst.

En in die maancedul, een soort van gemeentelijke belastinglijst dus, staat ook Voetshofstede al vermeld.

Bestond Voetshofstede dus zeker al in 1717, onzeker is of het boerenhuis ook al geruime tijd vóór 1717 heeft bestaan. Vrij uitvoerig archiefonderzoek heeft (vooralsnog) geen enkele aanwijzing in die richting opgeleverd. Daarentegen is er wél een aanwijzing dat Voetshofstede in ieder geval dateert uit de 18de eeuw en dus moet stammen uit de periode, die ligt tussen 1700 (het begin van de 18de eeuw) en 1717 (het jaar van de eerste schriftelijke vermelding vooralsnog bekend). De bedoelde aanwijzing vloeit voort uit een vondst, die boer Hekkert enige jaren geleden deed bij graafwerk op het achtererf van de boerderij. Te midden van oud roodbaksteenpuin vond hij een fragment van een sluitsteen, waarop een gedeelte was afgebeeld van een jaartal, beginnend set het getal 17.

Gelet op dit feit en op de omstandigheid dat Voetshofstede in de onderzochte archiefstukken niet genoemd wordt vóór 1700, maar eerst in 1717, zou verondersteld kunnen worden dat de boerderij in oorsprong dus dateert uit de periode tussen 1700 en 1717. Maar zoals gezegd, enige zekerheid is er niet; wellicht zou het niet geraadpleegde kerkarchief van Terwolde nog iets meer aan het licht kunnen brengen.

Huidige staat.

Of Voetshofstede in zijn huidige staat overigens nog elementen bevat, die dateren van omstreeks 1717, is moeilijk te zeggen. Rijksmonumentenzorg schat de boerderij van ongeveer 1800, maar aan de juistheid van deze officiële opgave mag getwijfeld worden. Zoals hierboven reeds uiteen gezet, is in elk geval het achtergedeelte van het pand al beduindend minder oud (midden vorige eeuw). En ook van het woongedeelte mag betwijfeld worden of dit van omstreeks 1800 dateert. De woongevel toont op meerdere plaatsen de sporen van een vrij levendige bouwgeschiedenis en niet uit te sluiten valt dat hierin nog elementen zijn te vinden uit de tijd van omstreeks 1717.

Daarentegen is het hoogst aannemelijk dat het woongedeelte onder het opgewipte dakgedeelte dateert van omstreeks 1850. In 1847 namelijk verkocht de toenmalige eigenaar-bewoner van Voetshofstede, de toen hoog-bejaarde Hendrik Be-

---

rends, de boerderij voor 3000 gulden aan de Terwoldse daghuurder Gerrit Jansen, maar Berends bedong daarbij dat hij tot zijn dood, bij het gezin van de koper, op de boerderij kon blijven wonen en bovendien verzekerd zou zijn, "levenslang", van kost, drank en kleding, alsmede van een begrafenis "overeenkomstig zijnen stand" op kosten van de koper.

Het lijkt voor de hand liggend dat daarop omstreeks 1850 het woongedeelte enigszins werd uitgebreid, dit teneinde de extra ruimte te scheppen, die nodig werd om de bejaarde Hendrik de door hem bedongen woonruimte te verschaffen. Dat de huidige bijkamer aldus is ontstaan mag ook worden afgeleid uit de omstandigheid dat de tegels in de schouw van deze kamer ook dateren van omstreeks 1850.

Eigendomshistorie.

In de loop der tijden is Voetshofstede eigendom geweest van meerdere families. De meeste eigenaren van het boerenerf waren tevens ook de bewoners, zodat gesteld mag worden dat Voetshofstede de langste tijd een "eigen" en dus geen pachtboerderij is geweest.

In 1717, toen Voetshofstede werd genoemd in de bovenaangeduide maacedul, bleek de boerderij te worden bewoond door een zekere Herman Smoock, wiens familie later verhuisde naar de kleine Hof te Tull, welk boerenerfje dan ook later wel Smoocksplaats werd genoemd.

In 1749 bleek Voetshofstede te worden bewoond door ene Hendrik Berents, Merkwaardig is dat de boerderij toen niet werd aangeduid als Voetshofstede, maar als Willem Aalbertsstee. Wellicht duidt die naam op een eerdere eigenaar of bewoner, maar zeker is dat niet. Dat Voetshofstede en Willens Aalbertsstee echter wél twee namen voor dezelfde boerderij zijn, mag blijken uit een notariële akte uit 1812. In die akte, waarbij de Terwoldenaar Barend Hendriks de boerderij doorverkocht aan zijn zoon Hendrik Berents, wordt Voetshofstede namelijk aangeduid als "het huis en erf Voetse of ook wel genaamd Willen Aalbertsstee, gelegen bij de Hunderse Leigraaf".

De in 1749 genoemde Hendrik Berents moet een tamelijk welgesteld man zijn geweest, want in een belastingregister uit dat jaar werd hij aangeduid als "capitalist"; hetgeen volgens wijlen J. Vredenberg wilde zeggen dat je minstens over 3000 gulden beschikte. Uit hetgeen hiervoor over de notariële akte van 1812 werd meegedeeld, bleek al dat Voetshofstede nog geruime tijd eigendom bleef van de nazaten van de capitalist Hendrik Berents. In 1781 bleek Hendrik Berents, in de eigendom van de boerderij te zijn opgevolgd door zijn zoon Berent Hendriks, die Voetshofstede in 1812, zoals net vermeld, weer doorverkocht aan diens zoon, Hendrik Berents of Berends.

Laatstgenoemde Hendrik Berents, bemiddeld timmerman, verkocht de boerderij, zoals vermeld, in 1847 aan de daghuurder Garrit Jansen, maar door het daarbij gemaakte beding van lijftocht (zie hiervoor) kon hij tot aan zijn dood omstreeks 1860 op de grootvaderlijke boerderij blijven wonen.

Nadien is de naam Berents of Berends uit de historie van Voetshofstede verdwenen, maar aardig is te weten dat deze familienaam ook heden nog vrij veel voorkomt in de Spekhoek.

In 1873 verkochten de erven van Garrit (Jan) Jansen de boerderij voor 9580 gulden aan de landbouwer Lammert van Niersen uit Twello, die later de boerderij liet bouwen, die staat op de hoek van de Trippestraat en de Wellinkhofweg. (Gelet op de initialen in de herinneringssteen in de voorgevel van dit pand, kan ook een familielid van Van Niersen verantwoordelijk zijn geweest voor de bouw van dit voormalige boerderijtje).

De periode Resius.

Via de familie Van Niersen kwam Voetshofstede omstreeks 1920 in handen van de familie van Adolf M.W. Resius, sedert welke tijd Voetshofstede een pachtboerderij is geweest,

Adolf Resius was in 1840 geboren in het Münsterse Bentheim, maar door het vroege overlijden van zijn ouders opgegroeid bij een oom en tante in Deventer. Die oom, de koopman Jan Schutte, had zich door koop en vererving de eigendom van verscheidene goederen in de Spekhoek verworven en toen hij omstreeks 1880 kinderloos overleed, was het zijn neef Adolf Resius, die hem in de eigendom van al die goederen, waaronder de Quadenkamp, opvolgde. Adolf Resius heeft nadien, evenals diens zoon Jan Resius, de bezittingen in de Terwoldse Spekhoek nog aanzienlijk uitgebreid; in de loop van enige tientallen jaren werden tal van boerenerven en landerijen in de omgeving door hen opgekocht, waaronder Voetshofstede omstreeks 1920. Uiteindelijk resulteerde dit in het bezit van ruim 100 hectare bouw- en weiland, inclusief tal van boerenerven, die zich alle van hun omgeving onderscheiden door hun rood-groene luiken; en nog heden ten dage vindt men in de Spekhoek meerdere boerderijen, waaronder ook Voetshofstede, die opvallen door deze karakteristieke luiken.

De oude "Dolf" Resius moet nogal wijs zijn geweest met zijn landerijenbezit. En wellicht verklaart dat ook het merkwaardig tafereel, dat zich toenmaals ieder jaar weer op Oudejaarsdag afspeelde in de Spekhoek. Wat was het geval; het landerijenbezit van Resius was niet overal even aaneen gesloten, vandaar dat het kon gebeuren, dat verscheidene gronden van Resius, ingesloten door grond van anderen, hun uitweg hadden over andermans land. Gebruikt werden die

---

uitwegen echter nauwelijks. Juist daarom wellicht achtte Resius het kennelijk nodig om minstens een keer per jaar zijn rechten op de diverse uitwegen voor een ieder te bevestigen.

Het middel, dat hij daartoe koos, zou een plaatselijke folklore worden: elk jaar op Oudejaarsdag liet de oude landheer een wagen bespannen, waarna hij een langdurige tocht over alle uitwegen begon.

Dat dit jaarlijks ritueel bij de bevolking danig tot de verbeelding sprak, mag wel blijken uit het feit dat zelfs een oude boer uit Twello dit verhaal uit overlevering kende.

Nieuwe tijd.

Voetshofstede bleef ruim zestig jaar eigendom van de familie Resius. Enige maanden geleden verkocht mevrouw J. Peterson-Resius de oude boerderij, inmiddels in deplorabele staat geraakt, aan Hendrik Hekkert, tot dan pachter van Voetshofstede. Samen met deze nieuwe eigenaar zal de (gemeentelijke) overheid onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het behoud van "die kasterstede genaamd Voetshofstede".

(Door J.H. Hermsen)

(Bronnen: Rechterl. archief Veluwe; notarieel archief Twello en Deventer; gemeentearchief Voorst; J. Vredenberg. Van een klooster en een kasteel; archief Staten van Veluwe, J. Jans, Landelijke Bouwkunst in Oost-Nederland; mondelinge overleveringen).

